

ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ЗА ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА В ЗАТВОРА В ГРАД БОБОВ ДОЛ,
ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ОТКРИТ ТИП „САМОРАНОВО“
И АРЕСТ В ГР. КЮСТЕНДИЛ

Съгласно Заповед № РД-08-49 от 24.06.2020г. на омбудсмана на Република България, екип в състав: Силвия Славева и д-р Мариана Патрикова извърши проверка в периода 29.06 – 30.06.2020г., в гореуказаните обекти.

Съгласно чл. 28в от Закона за омбудсмана, екипът действа като Национален превантивен механизъм (НПМ) с правомощията на омбудсмана по чл. 28а от този закон.

Екипът благодари за оказаното съдействие от страна на администрацията в проверяваните обекти.

Целта на проверката е свързана с изпълнението на основните препоръки, дадени при предишни проверки на НПМ и множество жалби, постъпили от лишени от свобода, свързани с лоши материално-битови условия, липса на трудова ангажираност, условно предсрочно освобождаване, употреба на сила и помощни средства и незадоволително качество на предоставяната храна.

I. МЕСТА ЗА ЗАДЪРЖАНЕ В СИСТЕМАТА НА МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

Предварителни бележки:

Във връзка с обявеното с Решение на Народното събрание от 13 март 2020г., извънредно положение в страната и с цел ограничаване разпространението на COVID-19 в местата за лишаване от свобода, от страна на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ бяха предприети редица противоепидемични мерки и ограничения, свързани с: провеждане на свиждания, излизане на работа на външни обекти, получаване на хранителни пратки и отпуски на лишените от свобода.

След изтичане на извънредното положение на 13.05.2020г. от страна на ГД „Изпълнение на наказанията“ са премахнати тези ограничения върху права на лишените от свобода.

1. ЗАТВОР – ГРАД БОБОВ ДОЛ

Настоящата проверка се извърши в условията на извънредна епидемична обстановка. В затвора – Бобов дол и ЗООТ „Самораново“ се изпълняват противоепидемични мерки, разписани от медицинския специалист на ГДИН. Служителите са обезпечени с лични предпазни средства и дезинфектанти, а на лишените от свобода се отпускат препарати за дезинфекция на помещенията. На входовете на затвора и ЗООТ „Самораново“ е поставена информация за противоепидемичните изисквания при посещение, има поставени дезинфектанти. При проверката в ЗООТ „Самораново“ на екипа на НПМ беше измерена телесната температура, като част от противоепидемичните мерки. Надзорно-охранителният състав в затвора и общежитието носи предпазни маски, общите помещения са измити и дезинфекцирани. При срещата с началника на затвора, той съобщи, че се следи за динамиката на епидемичната обстановка, за да не се допускат на свиждане лица от район под карантина, какъвто към момента е квартал „Изток“ на гр. Кюстендил. След всяко свиждане в помещенията се прави дезинфекция.

Затворът е бил посетен от екип на Националния превантивен механизъм през 2018г., като в деня на посещението беше започнал планиран ремонт на целия корпус на затвора и покрива. Срокът за изпълнение на възложените строително-монтажни работи по сключен договор между ДП „Фонд затворно дело“ и фирма „ГЕНОВ и КО“ ЕООД е бил 120 календарни дни. Това от своя страна е наложило част от лишените от свобода да бъдат преместени в други наряди за времето на ремонтните дейности.

В тази връзка, НПМ отправи препоръка до Главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, при съобразяване с разпоредбата на чл.62 във връзка с чл.43 от ЗИНЗС, да предприеме необходимите мерки с цел намаляване пренаселеността в затвора – гр. Бобов дол за времето на извършваните строително-монтажни работи. За съжаление тази препоръка не е взета предвид, което при извършената проверка се потвърди от срещите на НПМ с лишени от свобода и получените жалби и сигнали в администрацията на омбудсмана.

Към днешна дата ремонтът е приключил. Изцяло ремонтирани са корпусът на затвора и столовата, подменени са електроуредите, има обявено седмично меню. В коридора на всяка група има баня и са изградени кухненски помещения.

По време на извършената проверка в затвора общият брой на лицата, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“ е 265 души, като капацитетът на база

4 кв.м. е 492. През календарната 2019г. в затвора в гр. Бобов дол са постъпили общо 358 лишени от свобода, от които осъдени – 222 (в това число превод от други затвори – 28), обвиняеми – 94 и подсъдими 14.

Продължава да функционира СУ „Д-р Петър Берон” и една значителна част от лишените от свобода посещават учебните занятия. Важно място заема ангажираността на лишените от свобода с учебна дейност. В такава са ангажирани 109 л.св. Зачитането на работни дни за редовно посещаване на учебните занятия влияе позитивно върху нагласите и очакванията на л. св.

По време на Извънредното положение (обявено с Решение на Народното събрание от 13 март 2020г. е обнародван в Държавен вестник, бр. 28 от 24 март 2020г.) се е провеждало дистанционно обучение. През изминалата 2019г. са се дипломирали петима зрелостника и са получили дипломи за завършено средно образование. В момента се реализира Проект „Единни и толерантни“, който се изпълнява с финансовата подкрепа на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Целта на проекта е реализиране на форми на взаимодействие между децата и учениците от различен етнически произход за утвърждаването на межкултурните ценности и многообразието в образователната среда за изграждане и възпитание у подрастващите на социокултурен модел на поведение, основан на поведенчески модели за взаимен хуманизъм и толерантност. Към училището функционира компютърна зала, където учащите лишени от свобода имат възможност да повишат компютърната си грамотност с допълнителни курсове.

В края на 2019 година има незаета една щатна бройка за длъжността надзирател - I- ва, II - ра степен при щатно разписание 101 надзиратели. Дежурни командири на отделения в края на 2019 година са 6 при щатно разписание - 6, срещу 6 при щатно разписание 6 за 2018г. Дежурните главни надзиратели са 6 при щатно разписание 6, срещу 6 при щатно разписание - 6 за 2018г. и Инспектор надзорно – охранителна техника – 1, срещу 1 за 2018г.

Употреба на физическа сила и помощни средства

Съгласно Писмо № 138/2015г. от 19.10.2015г. на ВКП отдел „Съдебен“, Писмо № 1724/2015г. от 21.10.2015г. и на основание т.3 от Заповед № ЛС-04-1416 от 13.10.2015г. на Зам.министъра на правосъдието и последващи указания с писмо рег. № 3351 от 09.04.2016г. и писмо рег. № 7184 от 29.07.2016 г. на ГД „Изпълнение на наказанията“ и писмо изх. № 92-15-54 от 26.08.2016г. на зам. - министъра на правосъдието се изготвят месечни доклади за травматичните увреждания, които

съдържат подробна информация за случаите, вписани във водения Регистър за травматични увреждания на лишените от свобода и задържаните под стража, както и водения Дневник за употреба на физическа сила и помощни средства.

Съгласно визираните заповеди и указания, както и на основание чл.205, ал.2 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК), администрацията на затвора уведомява своевременно Районна прокуратура гр. Дупница относно случаите на травматични увреждания на лишените от свобода и задържаните под стража. Незабавно се уведомява по факс Окръжния прокурор гр. Кюстендил, упражняващ надзор за законност в затвора, за случаите на употреба на физическа сила и помощни средства.

Във водения Дневник за употреба на физическа сила и помощни средства се спазват изискванията, съобразно разпореждане № 4801/26.04.2013г. на Главния директор на ГД „Изпълнение на наказанията“, като се регистрира всеки инцидент, отразява се датата на събитието, описателни данни за фактическата обстановка, произшествието; номера, под който е регистрирана преписката, номера на уведомителното писмо към Окръжна прокуратура гр. Кюстендил и съответно резултатите от проверката.

В Регистъра за травматични увреждания на лишените от свобода и задържаните под стража има отразени 33 случая за цялата календарна 2019 година, в съпоставка с 2018г., когато техния брой е бил 64.

В Дневника за употреба на физическа сила и помощни средства за 2019г. са описани общо 18 случая.

При проведените интервюта с лишени от свобода, проверяващият екип получи оплаквания за случаи на упражнено физическо насилие от страна на надзорно-охранителния състав, осъществено на места в затвора, където липсва видеонаблюдение. След проверка на медицинската документация, такива случаи не бяха отразени.

Трудова заетост

Заетостта на лишените от свобода се дължи до голяма степен на утвърдения домакинския щат. В кухнята на затвора работят 17 лица. В Затвора гр. Бобов дол на различни външни обекти работят 7 лишени от свобода, които нощуват там. Един лишен от свобода е назначен като пазач на почивна база „Паничище“. Подновен е договорът с „Пейпър багс“ за изработване на подаръчни торбички и отдаване на труд на територията на затвора. В това производство са ангажирани лишени от свобода с фактическа заетост от 50 лица, като към момента на извършената проверка, в тази

дейност са ангажирани 12 лишени от свобода. В условията на Извънредна епидемична обстановка, по обективни причини, трудовата ангажираност на лишените от свобода е редуцирана.

Условно предсрочно освобождаване

След измененията от 07.02.2017г. в ЗИНЗС, както и в разпоредбите на чл.437, чл.438, чл.439 и чл.439а от Наказателно-процесуалния кодекс, осъденият може сам да подаде молба до Окръжния съд (в случая ОС – Кюстендил) за условно предсрочно освобождаване, като молбата се подава чрез началника на затвора. В тези случаи, както и в хипотезата на изготвяне на предложение от началника на затвора, молбата, респективно предложението се изпращат както с личното затворническо досие, така също и с мотивирано становище с оглед цялостното поведение и резултатите от оценката на риска за всеки затворник поотделно.

По предложение на Окръжния прокурор гр.Кюстендил няма освободени условно предсрочно.

Общият брой на подадените молби за условно предсрочно освобождаване е 84. С положително становище от Началника на затвора са 16, а самият брой на предложените от Началника на затвора е 15. Прекратените производства от Окръжен съд гр.Кюстендил са 10, съответно обжалваните решения на съда от Началника на затвора са 3; обжалвани от лишените от свобода – 25, няма протестирани от Окръжния прокурор. Отменените решения на Окръжен съд - Кюстендил от Софийски апелативен съд са 4, потвърдените решения съответно са 21. Има две неприключили производства и едно прекратено.

Общият брой на освободените УПО от затвора за 2019г. са 35, от които с наложена пробационна мярка – 22. В съпоставка с 2018г. броят на освободените УПО е 25, а за 2017г. -30.

Молби за смяна на режима от първоначално определения от съда в следващия по – лек са разглеждани до м. април 2019г., като постъпилите са 20, от които уважените са 6, неуважените 14. Последващите са завеждани, но са оставени без разглеждане. Няма протестирани от Окръжна прокуратура - гр.Кюстендил заповеди за смяна на режима по реда на чл.66, ал.2 от ЗИНЗС. Предложените по инициатива на началника на затвора лишени от свобода, на които със заповед е сменен режимът в следващия по – лек са 52.

Общият брой на лишените от свобода, на които е заменен режимът за изтърпяване на наказанието в по - лек от първоначално определения от съда режим е 58.

На основание чл.67,ал.1, т. 1 от ЗИНЗС режимът на трима лишени от свобода е заменен в по-тежък до първоначално определения от съда; на основание чл.67, ал.1, т.2 от ЗИНЗС е заменен режимът в по-тежък от първоначално определения от съда на двама лишени от свобода.

По реда на чл.198, ал.2 от ЗИНЗС няма настанени осъдени на доживотен затвор в общо помещение при условия за съвместно участие в трудови, възпитателни, образователни, спортни и други дейности с останалите лишени от свобода.

2. ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ОТКРИТ ТИП „САМОРАНОВО“

По време на проверката не са установени съществени промени от посещението на НПМ през 2018г. НПМ отново констатира, че съществуващият неизползван сграден фонд на територията на бившето военно поделение се руши. Сградите не са бракувани и не е предприета процедура за тяхното отстраняване. Извършен е ремонт на стоматологичната техника, хладилната камера и хранителния склад.

През годината е осъществено козметично освежаване на санитарните възли.

Ремонт на корпуса не е правен от откриването на общежитието. Не е подменена дограмата на корпуса, която е в окаяно състояние. Необходим е ремонт на парните котли и парната инсталация; ремонт на хладилен шкаф /изгорял компресор/; ремонт на кухнята; кухненското обзавеждане /печки и фурни/ е в лошо състояние.

Проверяващият екип получи информация, че е планиран основен ремонт на общежитието и гореописаните активи ще бъдат отремонтирани. НПМ ще проследи изпълнението на планираните ремонтни дейности до края на годината.

Капацитетът на ЗООТ „Самораново“ на база 4 кв.м. е 173. В деня на проверката имаше 120 настанени лица, а за 2018г. са постъпили 161 л. св.

На домакински щат работят 21 лишени от свобода. На външни работни обекти, като общи работници, към момента са назначени 47 лишени от свобода, като броят им зависи от необходимостта от работници на съответните фирми.

Надзорът и охраната в ЗО „Самораново“ се осъществява от 5 командира на отделения при 24-часов график на дежурство и 5 надзиратели на 24-часов работен ден, като от затвора гр.Бобов дол са командирани на основание чл.15, ал.1, т.3 от ЗИНЗС, чл.181а от Закона за МВР, във връзка с т.6 от заповед №Л-6726 от 09.12.2015год. на Главния директор на ГДИН петима надзиратели.

Предвидено е арестът в гр. Кюстендил да бъде закрит и да бъде изграден нов арест на територията на ЗООТ „Самораново“, като проверяващият екип инспектира и мястото, където се предвижда да бъде изграден същият. В тази връзка, НПМ иска да припомни, че в администрацията на омбудсмана на Република България са постъпвали множество жалби и сигнали от лишени от свобода, а и от граждани на с. Самораново във връзка с качеството и количеството на доставяната вода, като в зимния и летния период такава понякога липсва /проблемът е системен/. Тези оплаквания се потвърждават и от извършваните проверки през годините. Това от своя страна навежда на заключението за условия, негодни за живот на лицата, настанени в ЗООТ „Самораново“, а надзорно-охранителният състав е принуден да доставя вода от други населени места. Водопроводната мрежа на с. Самораново е стара и амортизирана. В деня на проверката, проверяващият екип отново констатира намален дебит на вода.

Предвид гореописаното, **Националният превантивен механизъм препоръчва на министъра на правосъдието, при изграждането на нов арест на територията на ЗООТ „Самораново“, а и за нуждите и функционирането на затворническото общежитие, да бъде направена логистична оценка и да бъдат предприети необходимите мерки за гарантиране непрекъсваемостта и качеството на предоставяната вода, като при нужда да бъдат проведени и срещи с „ВиК“ Дупница и кмета на община Дупница.**

II. МЕДИЦИНСКО ОБСЛУЖВАНЕ В МЕСТАТА ЗА ЛИШАВАНЕ ОТ СВОБОДА

В медицинския център на затвора работят: фелдшер (пенсионер) на граждански договор и общопрактикуващ лекар (ОПЛ) по реда на НЗОК с график вторник и четвъртък. В тези дни фелдшерът посещава ЗООТ „Самораново“. Всяка сряда в затвора идва лекар -психиатър. Стоматологичният кабинет в затвора работи три пъти седмично, като в понеделник обслужва лишени от свобода от ЗООТ „Самораново“. Лекарят по дентална медицина е назначен по договор с НЗОК.

Лишените от свобода се преглеждат по график от медицинския фелдшер, който отпуска медикаменти от аптеката на затвора. Същият извършва ежедневни посещения на л. св. в наказателна килия и на осъдените на доживотен затвор. ОПЛ основно преглежда лицата за отпускане на направления за консултации със специалисти.

НПМ отчита, че определеното работно време на ОПЛ е недостатъчно за оказване на качествена медицинска грижа на л. св. При спешни случаи се викат екипи на ЦСМП, няма откази за посещение на екипи в затвора или общежитието. Медицинският фелдшер участва в изготвяне на менюто и следи за противоепидемичния режим в затвора и общежитието. Като цяло той изпълнява функцията на директор на медицинския център. Води се изискуемата документация. Работата с компютър затруднява фелдшера и същият се подпомага от администрацията. При проверката в травматичния регистър от началото на тази година има регистрирани 18 случая на травми на л. св. причинени от сбивания между тях. За тази година /до момента на проверката/ няма регистрирани смъртни случаи в затвора. Л. св. се извеждат за ТЕЛК, обезпечават се с лекарства по НЗОК и през аптеката на затвора.

При проверката в наказателна килия имаше двама л. св. Същите нямаха здравословни проблеми.

НПМ проведе интервюта с лишени от свобода на случаен принцип и с лица, изявили желание за среща в жалби до омбудсмана. При проведените разговори нямаше оплакване от медицинската грижа в затвора. Лицата споделиха, че разпространението на наркотици в затвора е намаляло, след иницирана от лишените от свобода проверка от прокуратурата. Мнението на интервюираните лица е, че след смяна на началника на затвора, микроклиматът като цяло се подобрява.

Проверката показва, че дългогодишните обещания на Министерство на правосъдието за промени в ЗИНЗС за реформиране на пенитенциарната здравна система с насоченост към националната здравна система все още не са изпълнени. НПМ отново подчертава, че подобни действия са крайно необходими, за да се регламентира реалното здравно обслужване на лишените от свобода.

3. Арест в гр. Кюстендил

В деня на посещението бяха задържани 21 лица, от които една жена.

Арестът не отговаря на съвременните европейски изисквания за място за задържане.

Санитарно - хигиенните и битови условия в ареста са лоши /един санитарен възел с две клетки – една за задържани и една за служители с преддверие с една мивка/. Това помещение се използва и за баня.

Противоепидемичните мерки се спазват частично – не всички надзиратели ползват лични предпазни маски в ареста.

Медицински специалист „фелдшер“ идва почасово и проследява здравословното състояние на задържаните в ареста. Няма обособен кабинет за медицински прегледи. Медицинските документи и консумативи се съхраняват в стаята на надзорно-охранителния състав. Една килия е определена за 14-дневна изолация на новонастанените, с оглед на епидемичната ситуация, във връзка с предотвратяване разпространението на инфекцията от COVID - 19. Към момента няма задържани с хронични заболявания. Храната е на кетъринг, има възможност за диетично хранене.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

1. На министъра на правосъдието

- при изграждането на нов арест на територията на ЗООТ „Самораново“, а и за нуждите и функционирането на затворническото общежитие, да бъде направена логистична оценка и бъдат предприети необходимите мерки за гарантиране непрекъсваемостта и качеството на предоставяната вода, като при нужда да бъдат проведени и срещи с „ВиК“ Дупница и кмета на община Дупница.

2. На Главния Директор на Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“:

- да осъществява периодичен контрол на място върху местата за лишаване от свобода относно спазването на противоепидемичните мерки.

3. На началника на Затвора – гр. Бобов дол:

- да бъде изискано от НЗОК увеличаване на седмичните посещения в затвора на служебно определения общопрактикуващ лекар.

**СИЛВИЯ СЛАВЕВА –
РЪКОВОДИТЕЛ НА ЕКИПА И
СТАРШИ ЕКСПЕРТ В
ДИРЕКЦИЯ „НАЦИОНАЛЕН
ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ И
ОСНОВНИ ПРАВА И СВОБОДИ
НА ЧОВЕКА“**